

Posudek magisterské diplomové práce
Bc. Adéla Dolejšková, roz. Bartlová
Geocaching pohledem trvale udržitelného rozvoje
Fakulta humanitních studií University Karlovy
katedra sociální a kulturní ekologie, 2017

Úvod

Diplomová práce **Bc. Adély Dolejškové** patří k zájmové skupině katedry sociální a kulturní ekologie, jejíž výzkumy se věnují střetům „dobra s dobrem“, tedy situacím příznačnou pro všechna velkoplošná zvláště chráněná území (dále i VZCHÚ), v níž stojí na jedné straně ochrana přírody a krajiny (dále i OPaK) a na druhé sportovní, turistické a rekreačně – vzdělávací aktivity. Geocaching, který již u nás získal asi celkem stabilní početný okruh vzájemně komunikujících (další přínos) příznivců, se trochu odlišuje tím, že jde spíše o činnost aktivně odpočinkovou, jež však jistě sportovní aspekt nepostrádá, a z pohledu první části tématu není jeho provozování nijak omezeno na VZCHÚ. Právě proto však má při uskutečňování strategie udržitelného rozvoje důležité místo, protože se odehrává i ve volné krajině nebo v urbánních ekosystémech, jež si však určitou míru ochrany vedle ploch chráněných území v České republice jistě také zasluhují.

1. Obsahová stránka

Již velmi podrobný a logicky členěný obsah naznačuje, že autorka si svou práci koncepčně dobře připravila v teoretické části, metodách i ve zpracování výsledků. Svědčí o tom např. i poněkud atypické zařazení Seznamu vyobrazení mezi Obsah a oba abstrakty (plus klíčová slova), což usnadňuje hned na počátku orientaci v textu.

Úvod práce v této linii pokračuje: navazuje vlastně na abstrakt a ve druhé části představuje jakýsi dílčí nebo polo-závěr. V abstraktu nalezne čtenář základní hutný popis koncepce a metody práce, v úvodu se dovídá, co je to geocaching, „keš“, ale hlavně se seznamuje s výsledky autorčiny žité praxe a jejím předporozuměním. Jako zkušená kačerka a zároveň diplomantka s výbornými studijními výsledky teoretickými i metodologickými si pečlivě připravila základní okruhy, jež hodlala zkoumat. Ty jí během výzkumu vykryštalizovaly do sedmi základních oblastí, na něž se většinou cíleně tázala přímo, částečně jsou již výsledkem kvalitativního výzkumu a interpretace jeho výsledků, protože na jedné straně věděla, nač se tázat, na druhé straně správně ponechala výzkum otevřený novým zjištěním.

Tyto rámce pak v jiné formě, pouze v přehlednějších bodech, formulují výzkumný problém, zatímco výzkumné otázky zůstávají právě otevřené tak, aby daly široký prostor respondentům.

Je pěkné a správné, že autorka již při volbě tématu uvažovala i o *praktickém* a *vědeckém* přínosu práce, ale ani kdyby byl přínos malý, pravděpodobně by její volbu nezměnil a hlavně, i výzkumní zajíci se počítají spíše až po honu na respondenty a nikoli již na stranách 7 až 8.

Teoretická část v prvním oddílu velmi důkladně, systematicky a s využitím přehledně a účelně buď v textu citovaných nebo naopak do samostatných tabulek uspořádaných dat seznamuje „se vším, co jste mohli chtít vědět o geocachingu, ale styděli jste se zeptat“.

Druhý oddíl popisuje velmi stručně čtyři území, v nichž probíhal výzkum: Chráněná krajinná oblast (CHKO) Český kras, Krkonoše, resp. Krkonošský národní park, město Praha a území bývalého okresu Kolín (zde možná chybí zmínka o změně státoprávního uspořádání a existenci okresů jako územní, nikoli územněsprávní jednotky).

Třetí oddíl definuje lakonicky, ale s plným porozuměním strategii (trvale) udržitelného rozvoje. Ta je na katedře dobře známa, proto pro porozumění textu zcela postačí vysvětlení funkčního důrazu, jež práce klade na *oborovou definici* udržitelného rozvoje pro její podrobnější rozdělení sociálního pilíře na sociopolitický a lidský a jejich jemnější specifikaci, což je pro téma (nejen této) práce užitečné.

Čtvrtý oddíl obsahuje podrobný teoretický rozbor sedmi vymezených výzkumných rámců a s nimi souvisejících pojmů (např. turismus a jeho podoby). Malá výtka se netýká ani tak již třetího opakování tématu, protože „rámce“ mají v každém místě textu jiný kontext a míru podrobností, ale spíše nelogičnosti obsahu. Dolejšková se zřejmě obávala jeho přílišné délky, ale volbou, v níž do obsahu zařadila jednotně nejvýše třetí úroveň podkapitol (např. 6.3.2), sice zkrátila rozsah a udržela jednotu, ale vyňala z obsahu celou řadu témat a vytvořila asymetrickou mezeru: zatímco jinde jsou až tři různé (sub)kapitolky na jedinou stránku, mezi stranami 33 až 77 zeje v obsahu v důsledku vyloučení úrovní 4 až 6 (nebo dokonce 7) propast.

Empirická část je opět členěna velmi detailně a svědomitě usiluje neopomenout nic, co k pečlivému výzkumu náleží (viz dále). Oddíl Diskuse podrobně a systematicky probírá výzkumná zjištění a konfrontuje je se vstupními předpoklady, přičemž autorka neopomene upozornit, kde a jak se její podložený názor měnil.

Závěr na pěti stranách shrnuje hlavní zjištění s dobrým rozlišením méně a více podstatného.

2. Práce s literaturou

Zvolenou literaturu je nutno pochválit z hlediska rozsahu (velké množství titulů odpovídá šíři tématu a několika tématům dílčím), obsahu a volby (výběr sahá od kánonických titulů až po méně známé „šedé zdroje“ s vysokou vypovídací hodnotou) i třídění. Veškeré (pravděpodobně) tituly jsou pro pohodlí čtenáře uvedeny dvojmo, v nečleněném seznamu a podruhé v seznamu členěném kombinovaně podle témat i zdrojů. Cizojazyčná literatura je bohatě zastoupena ve většině okruhů. Se svými zdroji zachází Bartlová zkušeně a *jednotně*, tedy formálně správně interpretuje, parafrázuje i cituje (vždy nebo zpravidla kurzívou), používá správný způsob zápisu i odkazování, stejně jako účelný poznámkový aparát, a hlavní nosnou linii textu přitom odkazy zbytečně nepřetěžuje. Výjimky potvrzují pravidlo (na str. 33 je autor [RYNDA] uveden versálkami, na protější straně 32 stejně jako ostatní autoři s prvním velkým písmenem [Rynda]; možná někde chybí kurzíva.

V rozsáhlých metodologických zdrojích těží Dolejšková ze širokého spektra od internetových zdrojů (klasickou publikaci Corbin – Strauss doplnila i jejich článkem v angličtině) až po „standardní“ respektovanou sociologickou encyklopedii (Bryman, Dismana a Hendla; např. specificky pro kódování využila mně neznámý článek Devi Prasada.

Za pozornost stojí účelné vytěžení méně obvyklých zdrojů, jako jsou přednášky a ústní konzultace, které také pečlivě náležitě zdrojuje a cituje (např. v případě, že autor nedal k dispozici text nebo bylo zapotřebí upřesnit detaily).

3. Formální stránka

Vlastní text práce obnáší monumentálních 180 normostran, přitom jej snad až na důvodnou výjimku třikrát uvedených rámců (viz výše) rozhodně nelze označit za mnohomluvný, netýkající se podstaty nebo nadměrně citující zdroje, ať už literaturu nebo respondenty. Je to dáno i velmi dobrou stylistickou úrovní. Jazyk Adély Dolejškové je kultivovaný, věcný, přitom terminologicky i stylisticky bohatý a umožňuje autorce plyně sledovat vždy jen hlavní myšlenku a dobírat se dalších souvislostí až na (zpravidla) logickém dalším místě. Práce se proto i pro atraktivnost tématu velmi dobře čte.

Pro úplnost hodnocení je k jazyku nutno dodat dvě věci, podstatnější a méně podstatnou, „zaviněnou“ a „nezaviněnou“.

Ani tento text není zcela prost občasných překlepů („zástavě“ namísto „zástavbě“, s. 5), chybného psaní velkých nebo počátečních písmen (Český Kras, psaní velkého písmena u první položky seznamu po dvojtečce a ostatních položek s malým písmenem a velkého po dvojtečce vůbec [zato však jednotně!],) nebo psaní počátečních znaků (věta nebo dokonce nadpis by neměly začínat psanou číslovkou („7 rámců“, s. 33), ani řídkých stylistických neobratností (použití slova „díky“ ve spojení s negativním jevem, s. 5). Celkově je však jazyk práce mluvnicky i stylisticky ve srovnání se současnou úrovní *vysoce* nadstandardní.

Samostatnou kapitolou je vliv anglicismů a jejich řešení. V syntaktické rovině je text psán česky správně, tedy volným nebo často i náležitě důrazovým slovosledem, což již dnes není samozřejmost. Velkým ořechem je však mezinárodní (anglická) terminologie geocachingu jako hry a aktivity. Není zde prostor zabývat se jí podrobněji, proto uvádím jen výslednou *pochvalu* Adélinu řešení. Zvolila totiž méně obvyklou rovinu existující *uživatelské praxe* v konfrontaci s *pravopisnou jednotností* a píše proto důsledně např. *keš*, ale *geocaching* a naprosto se nebrání hovorovým (slangovým, profesním) výrazům (*mulda*). Nad výsledkem lze diskutovat, ale nelze popřít pečlivé zpracování odborného slovníčku, důslednost a jednotu, a především to, že řešení je výsledkem *vědomé a podložené volby*. To, že je výsledek genderově nekorektní, už zde spadá spíše do oblasti odbornického vtipkování: v práci se počet výskytů slova „kačer“ zastavil na hodnotě rovných 200 oproti jediné „kačerce“. Mohli bychom přijmout užití generického maskulina, ne však v případě, kdy se uvádí „Typický český i světový kačer chodí na výpravy většinou s partnerkou...“ (s. 21), což v rozporu s autorčinou vlastní žitou praxí činí z žen nesvéprávné oddané doprovody chlapů, zcela neschopné provozovat vlastní koníčky (srv. „Typická česká i světová kačerka chodí na výpravy většinou s partnerem...“). Ve chvíli, kdy začíná úvaha nad pojmem „kachna“ je však již jistě na místě vrátit se k obsahové stránce práce.

Tisk je po všech stránkách velmi svědomitě vypracovaný. Obsahuje všechny povinné náležitosti (abstrakty, klíčová slova, prohlášení, fotokopii projektu atd.), Seznam vyobrazení i se stránkováním hned za obsahem, 8 většinou velmi podrobných a vždy pečlivě vypracovaných příloh, seznam příloh. Typografie je jednotná a účelná, přitom ne vždy bezpracná: na zvláštním záhlaví každé kapitoly si autor musí dát záležet, stejně jako rozmyslet jednotnou podobu zvýraznění velikostí fontu, kurzívou, podtržením nebo tučně. Osobně mám rád, když autor „strká nos“ čtenáři do toho, co pokládá za nejdůležitější, ale bez ohledu na vkus to prostě vždy signalizuje promyšleně a dobře odvedenou práci. Nechybí skutečně promyšlená struktura rozhovoru, což není vždy samozřejmost: pokud ji autor/ka promýšlel/a, neznamená to ještě, že ji přiloží. Čtenář nalezne v miniaturizované podobě kompletní přepisy rozhovorů (! oproti dnešnímu „standardu“ zvláštní pochvala), propracovaný projekt, v němž je zároveň možné ověřit, zda práce naplnila stanovené zadání. Pro pohodlí čtenáře a pro srozumitelnost a přehlednost textu si Adéla i při jiných povinnostech a dlouho po ukončení „školní docházky“

viditelně dokázala najít čas na rozmyšlení, empirický výzkum i na textaci, a navíc je znát, že prostě pracovala podle hesla „musí to bavit, mne i Vás“.

4. Celkové hodnocení

Úvodem je vhodné říci, že geocaching je nejen téma aktuální, ale je prostě vhodným tématem oboru sociální a kulturní ekologie nejen pro citovaný střet „dobra s dobrem“, dvou žádoucích lidských oborů a aktivit, ale že přínosné, produktivní je i zarámování trvale udržitelným rozvojem, jehož strategii Adéla dokonale rozumí a namísto dlouhého vysvětlování ji přesvědčivě ve výzkumu aplikuje, včetně např., namátkou, spíše *filosofičtějších* rovin (heideggerovsko-norberg-schulzovská koncepce *místa*) až po motiv *technologií* (GPS).

Ke zvolené metodě a jejímu provedení nenalézám vážnější výhrady. Autorka postupuje poučeně, promyšleně a systematicky od volby metody přes kvalifikovaný výběr vzorku s diskusí nad vhodností výběru, etický rozměr, zamyšlení nad vhodnou konstrukcí (strukturou) polostrukturovaného rozhovoru tak, aby se, lapidárně řečeno, dověděla co nejvíc a otázky přitom nebyly návodné. V interpretaci použije, ne jen předstírá použití, trojí kódování a výsledky dokáže jak analyzovat a diskutovat, tak srozumitelně a diferencovaně v závěru zformulovat.

Před vším výše uvedeným stojí dvě důležité okolnosti. Objektivně je to konzultovaná a záměrná volba čtyř typů území: NP, CHKO, volná krajina, urbánní ekosystém (viz výše). Vyplátí se: nejenže je srovnání vždy plodné, ale ukáže se (pokud „se nevědělo“ již předem, já nevím), že v některých oblastech je kačerů nadbytek, jinde pořádku. Metodologicko-subjektivně zaslouží ocenění uvědomění si a formulace vlastní pozice činné aktérky – kachny, jež je neustále na pozadí reflektována. Adéla Dolejšková tak ve své práci propojuje výtečnou znalost aktivity, již provozuje, a částečně i prostředí, s vnímavým vytěžením řady kursů, jež jí poskytl program sociální a kulturní ekologie a s pečlivým účelovým studiem velmi rozsáhlé literatury.

Otázka pro obhajobu: diskutujte (podle časových možností) atraktivitu, již geocachingu poskytují technické prostředky, oproti „prožitku přírody“ v její autenticitě. Pomine v blízké budoucnosti oslnění technikou? Nezakrývá honba za keší krásu místa, krajiny? Nebo se stane geocaching vlivem rozšíření chytrých mobilů běžnou zábavou nebo dokonce běžnou užitečnou dovedností v podobě rychlé orientace v jakémkoli terénu?

Vzhledem k praktickému přínosu, k dalším uvedeným nesporným kladům, k empirické průkaznosti textu, mimořádné pečlivosti v postupech i zpracování textu i k dosaženým výsledkům v Diskusi a v Závěru práce s potěšením **doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení „výborně“**, v přesnějším vyjádření **18 bodů**.